

ПРОФЕСІЙНЕ СТАНОВЛЕННЯ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛІВ-ПОЧАТКІВЦІВ

*Макаренко О.М., Голубєва М.О.,
Новікова О.Ю., Замкова О.П.*

Актуальність дослідження. Педагог реалізує два основних соціальних завдання - навчання й виховання молодого покоління. Незмінно залишаючись провідними в його професійній діяльності, ці взаємопов'язані завдання згідно з вимогами, що ставляться перед школою тією чи іншою історичною епохою, наповнюються конкретним змістом й отримують специфічну спрямованість. Я. А. Коменський вважав, що людина, яка обрала вчительство своєю професією, має бути чесною, діяльною, наполегливою, живим взірцем доброчесності, яку повинна прищеплювати учням, бути людиною освіченою та працелюбною, безмежно любити дітей [5, с. 209]. Питання, пов'язані з особистістю вчителя, його професійними якостями, знаннями, вміннями, навичками - не нові. Але час вносить свої корективи, висвітлюючи нові грані проблеми, змушує розглядати їх з сучасних позицій, із врахуванням останніх наукових досягнень психології та педагогіки.

Постановка проблем в загальному вигляді. Сьогодні досить часто якість професійно-педагогічної підготовки майбутнього вчителя розглядається через поняття "професійна компетентність". В теорії педагогіки останнім часом використовується паралельно з такими поняттями як-то: "професіоналізм", "педагогічна майстерність", "готовність до педагогічної діяльності". Характеризуючи одну й ту ж проблему, означені педагогічні категорії мають особливі змістові відтінки.

Готовність до педагогічної діяльності визначається як характеристика потенційного стану вчителя дотично його професійної діяльності. В цілому, готовність до дії трактується як стан мобілізації всіх психофізичних систем людини, що забезпечують ефективне виконання певної діяльності. Під готовністю розуміють озброєність людини необхідними для успішного виконання дій знаннями, вміннями та навичками; нагальну реалізацію програми дій, як відповідь на сигнал, потребу, що з'явилися.

Вклад основного змісту. У своїй практичній діяльності загальноосвітні школи використовують дослідження провідних науковців І. Жерносєка, І. Лікарчука, Н. Клокар, А. Ситник, Т. Рабченюк. Зміст робіт цих авторів формує стратегічний напрям, що дає можливість значно підвищити рівень шкільної науково-методичної роботи, спрямованої на розвиток професійної компетентності вчителів, прирощення знань, продукування нових педагогічних ідей, технологій, узагальнення та поширення перспективного педагогічного досвіду [6, с. 196].

За час навчання в педагогічному вищому закладі освіти професійно компетентний фахівець може та повинен бути підготовлений, в нього мають бути сформовані всі необхідні для майбутнього вчителя складові професійної компетентності. Останні - підґрунтя для успішної реалізації професійної педагогічної діяльності. Педагогічний вищий навчальний заклад освіти інтегрує весь досвід особистості, підпорядковуючи його професійній ролі, в основі якої лежить принцип взаємодії суб'єктів.

Із практичним досвідом роботи, за умов постійного саморозвитку та самовдосконалення, вчитель стає професіоналом і майстром своєї справи.

На думку провідних науковців [2; 3; 4] структура методичної роботи в школі повинна мати системно-структурний диференційований та прогностичний характер. Тому вибудувати її слід, як організаційно-функціональну модель, в основі якої лежить модульний підхід за трьома можливими напрямками діяльності:

- теоретико - методологічний напрям;
- дослідно - практичний;
- інноваційно - творчий.

Протягом першого року діяльності над науковою проблемою методичну роботу необхідно організувати за першим модулем, спрямовуючи її на розвиток у членів педагогічного колективу нового рівня педагогічного мислення [1, с. 18].

Протягом другого року діяльності - методичну роботу спрямовують на підвищення готовності вчителів до застосування сучасних методів і форм навчання (кооперованого навчання; методу випадків та методу ситуацій; латерального навчання, соціодрами та психодрами, навчальних тренінгів).

На останньому етапі (третій-п'ятий рік), як правило, організують роботу над безпосереднім застосуванням інноваційних технологій, які базуються на випробуванні часом класичних підходах (гуманістичному, особистісно-орієнтованому, розвивальному та т. і.) [7, с. 40].

Щоб успішно запроваджувати нововведення у науково-методичну діяльність школи, найбільше уваги, на нашу думку, слід приділяти підвищенню наукової компетентності та професіоналізму педагогів, керуючись висловом: "Передусім зміст методичної роботи з кадрами (а не стільки її форми) визначає її позитивний результат" [1, с. 66].

У деяких школах працює постійно діючий психолого-педагогічний семінар "Психологічні основи педагогічної праці" [6, 22], який має практичне спрямування. Його мета - сприяти підвищенню науково-теоретичної і практичної підготовки вчителів, спонукати до аналізу конкретних педагогічних ситуацій. На заняттях семінару поряд із питаннями теорії опрацьовуються практичні завдання, зокрема з розв'язанням задач ситуативного характеру з питань виховання та навчання. При цьому відбувається широкий обмін досвідом слухачів.

Висновки. У процесі систематично організованої наукової, методичної та виховної роботи підвищується компетентність вчителя як одна із провідних професійно значущих якостей, удосконалюється здатність реалізувати свої знання на практиці, розширюється загальний кругозір. Це допомагає вчителю виробити свій педагогічний стиль, передбачити труднощі, пов'язані з особистісним та професійним розвитком, досягти високого рівня теоретичної підготовки, оперативно та гнучко реагувати на виклики часу, розвивати власні творчі здібності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Архипова С. П. Розвиток педагогічної творчості викладачів вищих навчальних закладів / С. П. Архипова. - С. 19 - 23.
2. Балл Г. О. Педагогічні аспекти гуманізації освіти: Книга для вчителя / За ред. Г. О. Балла. - Київ - Рівне, 1996. - 128 с.
3. Власенко А. Н. Особистісно орієнтований підхід у вихованні майбутніх освітян / А. Н. Власенко. - К., 1997. - С. 12 - 18.
4. Кобильченко В. В. Формування особистості як психолого-педагогічна проблема. / В. В. Кобильченко. - С. 3 - 12.
5. Коменский Я. А. Избранные педагогические сочинения. - М. : Просвещение, 1955. - 368 с.
6. Крижко В. Теорія та практика менеджменту в освіті. - Запоріжжя : Просвіта. - 2003. - 272 с.
7. Литвинова С. Г. Організація навчання вчителів інформаційно-комунікаційним технологіям. Инновационные технологии в образовании // Материали III Міжнародної науково-практичної конференції. - Симферополь, 2006. - С. 38-44.

ЦІННІСНІ ОРІЄНТАЦІЇ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ТА ПРОБЛЕМА ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ

Маліч І.В., Пономарьова О.М.

Сучасний період розвитку, на якому знаходиться українське суспільство, можна без перебільшення назвати перехідним, переломним. Всі сфери суспільного життя, в тому числі сфери науки та освіти, знаходяться в стадії докорінних